

Дел. број: 132/ 7

Датум: 30.1.2023

ПАНЧЕВО

ПЛАН ЗАШТИТЕ УЧЕНИКА ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА,
ЗАНЕМАРИВАЊА И ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

(Анекс Годишњег плана рада школе за 2022/ 2023)

УВОД

На основу Закона о основама система образовања и васпитања (Сл. Гл. РС 88/17, 27/18 - др. Закон 10/19 и 6/20) и Правилника о протоколу поступања у з. установа као одговор на насиље, злостављање и занемаривање („Службени гласник РС“, број 46/2019 и 104/2020) у Економско-трговинској школи постоји Тим за заштиту ученика од насиља, злостављања, занемаривања и дискриминације.

Тим је израдио Програм заштите ученика од насиља, злостављања, занемаривања и дискриминације у школи, који је саставни део годишњег плана рада школе, школског програма и развојног плана школе. План рада Тима је посебан документ којим се планира рад Тима сваке школске године на заштити ученика од насиља, злостављања, занемаривања и дискриминације.

Програмом заштите дефинисане су превентивне активности, као и кораци и поступци у обављању послова заштите ученика. Такође је дефинисано шта се сматра насиљем, као и које све врсте и облике оно обухвата.

Насиље се дефинише као сваки облик једнократног или поновљеног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства ученика.

Обавеза школе је да осигура безбедне и оптималне услове за сигурно и подстицајно одражање и развој детета, као и заштиту ученика од свих облика насиља, дискриминације, злостављања, и занемарива

Насиље обухвата све облике физичког, емоционалног, социјалног и електронског злостављања, сексуално злостављање, занемаривање или несавесно поступање, трговину људима, као и комерцијалну или другу експлоатацију, што доводи до стварног или потенцијалног нарушавања дететовог здравља, његовог преживљавања, развоја или достојанства у оквиру односа који укључује одговорност, поверење или моћ.

Насиље може имати различите облике:

Физичко насиље се односи на понашање које доводи до стварне или потенцијалне повреде ученика.

Емоционално/ психолошко насиље се односи на оно понашање које доводи до непосредног или трајног угрожавања психичког или емоционалног здравља и достојанства ученика. Такође и на ситуације у којима се пропушта обезбеђивање прикладне и подржавајуће средине за здрав емоционални и друштвени развој у складу са потенцијалима ученика.

Социјално насиље је искључивање из групе и дискриминација, неприхватање по основу различитости, ускраћивање информација, изолација од заједнице.

Сексуално насиље и злостављање подразумева умешаност ученика у сексуалну активност коју они не разумеју у потпуности, за коју нису развојно дорасли, и која има циљ да пружи уживање или задовољи потребе друге особе.

Електронско / Насиље коришћењем информационих технологија: поруке послате е-маилом, СМС-ом, ММС-ом, путем интернета, веб-странице, четовањем, придруживањем форумима, друштвеним мрежама итд.

Злоупотреба ученика представља све оно што појединци и институције раде или не раде, што директно утиче или индиректно штети ученицима или смањује њихове могућности за безбедан и здрав развој и доводи их у немоћан, неравноправан и зависан положај

у односу на појединце и установу (злоупотребе у спорту, у политичке, верске, и комерцијалне сврхе). Такође подразумева и прекомерно подстицање и психолошки притисак на дете ради постигнућа, које може резултирати угрожавањем нормалног психофизичког и социјалног развоја.

Занемаривање и немарно поступање представљају случајеве пропуштања установе или појединца да обезбеде услове за правилан развој ученика у свим случајевима и условима, што у супротном може нарушити његово здравље, физички, психички, духовни, морални и друштвени развој.

Насилни екстремизам је промовисање, заступање, заговарање и подржавање и учествовање у идеолошки мотивисаном насиљу за остваривање друштвених, економских, верских, политичких и других циљева.

Експлоатација ученика се односи на њихов рад у корист других лица и/или установа.

Насиље је вишедимензионалан феномен. Не постоје прецизне границе између различитих врста и облика насиља, односно они се међусобно преплићу и условљавају.

Забрана насиља, дискриминације, занемаривања и злостављања односи се на сваког – децу, ученике, запослене, родитеље, друге законске заступнике и трећа лица.

Чланови Тима за заштиту деце од насиља, дискриминације, занемаривања и злостављања:

1. Небојша Поповски-директор
2. Славица Анастасија Ћосовић, психолог, координатор тима
3. Јасна Гајин Кајић, педагог
4. Душан Мрвош, наставник математике
5. Драгољуб Перишић, наставник математике
6. Тереза Бокић, наставник енглеског језика
7. Драгана Драгосавац, наставник социологије

8. Члан савета родитеља-Наташа Борота

9. Члан ђачког парламента-Андреа Милићев

ОПШТИ ЦИЉ ПРОГРАМА:

Унапређење живота ученика у школи применом мера превенције (стварањем безбедног окружења за живот и рад) и мере интервенције (у ситуацијама када се насиље, дискриминација, злостављање и занемаривање дешавају у школи или ван ње)

Специфични циљеви у области ПРЕВЕНЦИЈЕ:

1. Укључивање свих интересних група у доношење и израду програма превенције;
2. Подизање нивоа свести, осетљивости и унапређење компетенција наставног и ваннаставног особља, ученика, родитеља, старатеља и локална заједнице за препознавање и решавање проблема насиља, злостављања и занемаривања;
3. Стварање и неговање климе прихватања, толеранције, поштовања и конструктивне комуникације у којој се не толеришу насиље, дискриминација, злостављање и занемаривање;
4. Обезбеђивање заштите деце и ученика, родитеља и свих запослених од насиља, дискриминације, занемаривања и злостављања.

Специфични циљеви у области ИНТЕРВЕНЦИЈЕ:

1. Успостављање система ефикасне заштите ученика у случајевима насиља
2. Ублажавање и отклањање последица насиља

Задаци (активности) из области ПРЕВЕНЦИЈЕ:

1. Укључивање свих интересних група у доношење и примену програма Превенције Упознавање Школског одбора, Савета родитеља, Наставничког већа, ваннаставног особља и Ученичког парламента са законском регулативом, Протоколом и осталим документима која су од значаја за превенцију насиља; Упознавање Школског одбора, Савета родитеља, Наставничког већа, ваннаставног особља и Ученичког парламента са Програмом заштите ученика од насиља, злостављања и занемаривања; Проширивање Програма превенције идејама и решењима које предлаже Школски Одбор, Савет родитеља, Наставничко веће, и Ученички парламент.

2. Повећање осетљивости и унапређење наставних компетенција наставног особља , ученика, родитеља, старатеља и локалне заједнице за препознавање и решавање проблема насиља, дискриминације, злостављања и занемаривања.

2.1. Припрема и организација одговарајућих обука/предавања за наставнике

2.2. Радионице/предавања за ученике (ненасилна комуникација, активно слушање, конструктивно решавање конфликта, прихватање различитости и слично.

2.3. Стављање информативних плаката, ученичких радова и слично по школи.

3. Стварање и неговање климе прихватања, толеранције и уважавања.

Организовање дискусија, трибина о безбедности и заштити ученика од насиља

Израда и постављање сталних информативних паноа, постера и др. у школи

Реализација часова са темама из ове области у оквиру грађанског васпитања, веронауке, психологије, филозофије, социологије, српског језика и других предмета и на часовима одељенске заједнице.

Задаци (активности) у области ИНТЕРВЕНЦИЈЕ:

1. Успостављање система ефикасне заштите ученика у случајевима насиља

1.1. Усклађена и доследна примена утврђених процедура и поступака у ситуацијама насиља и благовремено и ефикасно заустављање насиља

1.2. Организовање школских консултација за процену нивоа ризика за безбедност ученика (разредне старешине-ОБАВЕЗНО)

1.3. Посредовање у сукобима и проналажење конструктивног решења за настали сукоб

1.4. Стално праћење и евидентирање врста и учесталости насиља

1.5. Сарадња и умрежавање са релевантним институцијама (Полиција, Центар за социјални рад, Дом здравља и др.)

2. Ублажавање и отклањање последица насиља

2.1. Индивидуална подршка ученицима који трпе насиље

2.2. Рад са одељењем у коме има ученика који трпе насиље

2.3. Оснаживање деце која су посматрачи насиља да конструктивно реагују

2.4. Саветодавни рад са ученицима који врше насиље

2.5. Индивидуални саветодавни рад са родитељима

3. Процењивање ефикасности Програма заштите

3.1. Праћење и евалуација врста и учесталости насиља кроз увид у евиденције, запажања, истраживања и провере;

3.2. Испитивање сензибилизације ученика, запослених и родитеља на различите облике насиља

АКЦИОНИ ПЛАН

ПРЕВЕНЦИЈА

Мере превенције су дефинисане у Плану рада Тима за заштиту ученика од насиља, занемаривања и злостављања

Планиране активности		Време реализације	Носиоци активности	Очекивани исход	Евалуатор
1	Конституисање тима, подела задужења, динамика рада	Август - 2022 Септембар 2022	Директор Тим	Конституисан тим, подељена задужења	Директор
2	Израда Програма заштите ученика од насиља и Плана рада за школску 2022/2023.	Септембар 2022	Тим	План и програм рада чини саставни део Годишњег плана рада школе	Директор
3	Усаглашавање свих школских аката који се тичу заштите и безбедности ученика и спровођење самовредновања рада школе	Септембар-октобар 2022- фебруар 2023	Секретар	Усаглашени и доступни свим актерима живота школе: Правила понашања Правилник о правима, обавезама и одговорности ученика Правилник о мерама, начину и поступку заштите и безбедности ученика	Директор
4	Сагледавање безбедносне ситуације у школи	Октобар 2022	Тим	Одређен ниво безбедности ученика у школи	Директор
5	Успостављање сарадње са МУП-ом у циљу установљавања процедуре реаговања у случајевима насиља и обавештавања надлежних служби и лица	Октобар - мај 2022 / 2023	Тим Школски полицајац	Постоји списак особа и телефона запослених у МУП-у задужених за контакте	Директор
6	Дефинисање Правила понашања са ученицима првог разреда	Октобар 2022	Тим, одељењске старешине свих ученика првих разреда	Правила понашања ОЗ	Директор

7.	Дефинисање интерних поступака и процедура у ситуацијама сумње и појаве насиља са дефинисаним улогама и одговорношћу у примени истих	Октобар 2022	Тим	Усвојени поступци и процедуре у случајевима сумње или појаве насиља, злостављања и занемаривања ученика	Директор
8.	Информисање свих интересних група о садржају Правилника о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање	Октобар - новембар 2022	Одељењске старешине Педагог	Ученици, родитељи и запослени у школи упознати су са Проколом који је доступан преко одељењских старешина, огласне табле и сајта школе	Директор
9.	Тромесечна анализа дежурства ученика и наставника	Новембар 2022	Тим	Евиденција о дежурству се уредно води	Директор
10.	Безбедност ученика на интернету	Децембар 2022	Школски парламент	Нема случаја злоупотребе ученика на интернету	Директор
12.	Вођење евиденције о процени ризика и појавама насиља	Континуирано	Тим	Постоји свеска за вођење евиденције о насиљу у школи	Директор
13.	Спровођење адекватне едукације запослених нарочито разредних старешина	Јануар-2022 март 2023	Координатор тима и директор	Сертификати и практична примена стечених знања.	Директор
14.	Тромесечна анализа дежурства ученика и наставника	Фебруар - март 2023	Тим	Евиденција о дежурству се уредно води	Директор
15.	Заједнички састанак Тима ,представника МУП-а Србије и по потреби центра за социјални рад	Током другог полугодјашта	Директор и координатор тима	Сагледано стање и заједничке мере које ће се предузети до краја школске године	Директор
16.	Радионице за ученике на теме које се тичу рада овог тима	Мај-април 2023	Разредне старешине	Извештаји и реаговања ученика на радионице	Директор
17.	Додатак већ постојећим панонима о безбедности и др за ученике, наставнике и родитеље.	Мај - јуни 2023	Ученици , ђачки парламент	Готови панони на договорене теме	Директор
18.	Евалуација рада Тима и има и извештавање на седници Наставничког већа	Јануар-јуни 2023	Тим	Усвојени извештаји о раду тима	Директор
19.	Мере за унапређивање безбедности ученика у школи	Август 2023	Тим	Урађен акциони план унапређења рада школе у области појачане безбедности ученика	Директор

ОДГОВОРНОСТИ:

ДИРЕКТОР

- Упознавање свих актера са одредбама Протокола као и са Програмом заштите ученика од насиља;
- Формирање Тима за заштиту ученика од насиља, злостављања , занемаривања, дискриминације
- Дефинисање начина вођења евиденције о случајевима насиља;
- Учешће у дефинисању улога и одговорности у примени процедура и старање о њиховом спровођењу;
- Израда/измена и допуна Правилника о понашању ученика и запослених у школи и његова примена
- Усклађивање подзаконских аката школе (Правилник о безбедности ученика, Правилник о материјално- и дисциплинској одговорност запослених и ученика, Правилник о дежурству наставника и сл.);
- Организовање обуке за чланове тима;
- Организовање обуке за наставнике
- Организовање штампања плаката и сл.;
- Обавезно учешће у поступку када је у питању насиље над ученицима од стране запослених у школи или одраслих лица која нису запослени у школи (консултације у школи, предузимање мера према запосленом, обавештавање родитеља, предузимање мера заштите мера према ученику);
- Подношење пријава и други облици сарадње са надлежним службама;

ЧЛАНОВИ ТИМА

- Координирају израду Програма заштите ученика од насиља и његово проширење са идејама и решењима других актера;
- Учествоју у дефинисању процедура и поступака, улога и одговорности и начина вођења евиденције
- Учествоју у припреми и организацији обука/предавања за наставнике
- Учествоју у школским консултацијама и процењују нивое ризика за безбедност ученика;
- Учествоју у свим активностима које имају за циљ стварање и неговање климе прихватања, толеранције и уважавања;

ПСИХОЛОШКО-ПЕДАГОШКА СЛУЖБА

- Организују упознавање Ученичког парламента са Протоколом као и Програмом за заштита ученика од насиља;
- Учествоју у дефинисању правила понашања и последица кршења правила као и у дефинисању процедура и поступака, улога и одговорности и начини вођења евиденције,
- Организују припрему и спровођење обука/предавања за наставнике;
- Организовати предавања/радионице за колеге и ученике ;
- Учествоју у свим активностима које имају за циљ стварање и неговање климе прихватања, толеранције и поштовања као консултанти предметним наставницима и ученицима и парламенту;
- Учествоју у свим процедурама и консултацијама у процени нивоа безбедносних ризика ученика ;
- Обавештава директора, институције ,родитеље;
- Директно саветовање (индивидуално или групно), рад са жртвама насиља, посматрачима насиља , одељењима , вршњацима и родитељима ;

- Евидентирају појаве насиља;
- Сарадња са надлежним службама;
- Прикупљају документацију;
- Извештај стручним органима и органима управљања;

ОДЕЉЕНСКЕ СТАРЕШИНЕ

- Упознају ученике са Протоколом као и Програмом заштите ученика од насиља;
- Учествоју у осмишљавању и реализацији радионица/предавања за ученике (ненасилна комуникација, активно слушање, конструктивно решавање конфликта, прихватање различитости итд.);
- Морају учествовати у поступку када је у питању насиље међу ученицима у школи или од стране запослених (заустављање насиља, обавештавање одговорног лица, смиривање ситуације или хитне акције, прикупљање информација, учешће у консултацијама за процена степена ризика по безбедност ученика, информисање родитеља, договор о заштитним мерама ,мере, праћење понашања и резултата предузетих мера, пружање подршке детету)

Вођење евиденције о свим облицима насиља и писање извештаја о томе и достављање исте психолошко-педагошкој служби;

- Спровode активности на ублажавању и отклањању последица насиља са акцентом на рад са разредом;
- Учествоју у свим активностима које имају за циљ стварање и неговање климе прихватања, толеранције и поштовања;

ПРЕДМЕТНИ НАСТАВНИЦИ

- Обавезно учешће у поступку када је у питању насиље међу ученицима у школи или од стране запослених (заустављање насиља, обавештавање одговорног лица, смиривање

ситуације или хитне акције, прикупљање информација, учешће у консултацијама за процена степена ризика по безбедност ученика, праћење понашања и резултата предузетих радњи ,мера, пружање подршке детету);

- Обавештавање одељенског старешине, дежурног наставника, психолошко-педагошке службе о свим случајевима насиља;
- Учествоју у свим активностима које имају за циљ стварање и неговање климе прихватања, толеранција и поштовања;
- Евиденција свих облика насиља;

ДЕЖУРНИ НАСТАВНИЦИ

- Обавезно учешће у поступку када је у питању насиље међу ученицима у школи или од стране запослених (заустављање насиља, обавештавање одговорног лица, смиривање ситуације или хитне акције (полиција или здравствена служба), прикупљање информација, учешће на консултацијама за процену нивоа ризика по безбедност ученика);
- Обавештавање одељенског старешине, психолошко-педагошке службе о свим случајевима насиља и др.
- Доследна примена одредби из Правилника о раду наставника;
- Обавезно вођење евиденције о случајевима насиља у књизи дежурних наставника;

ОСТАЛИ ЗАПОСЛЕНИ У ШКОЛИ

- Обавезно учешће у поступку када је у питању насиље међу ученицима у школи или од стране запослених (заустављање насиља, обавештавање одговорног лица – дежурног наставници и директори, смиривање ситуације или хитна акција, прикупљање информација,учешће на консултацијама за процену нивоа ризика по безбедност ученика);

УЧЕНИЦИ

- Обавештавање одељенског старешине, психолошко-педагошке службе о свим случајевима насиља;
  - дежурни ученици обавештавају дежурног наставника о случајевима насиља у школи и воде евиденцију у књизи дежурстава ученика;
  - редар или председник одељенске заједнице обавештава разредног старешину о случају насиља.

Ученички парламент

- Учешће у осмишљавању и организовању радионица/предавања за ученике (ненасилне комуникација, активно слушање, конструктивно решавање конфликта, прихватање различитости итд.)
- Израда едукативних паноа
- Учешће у свим активностима које имају за циљ стварање и неговање климе прихватања, толеранције и поштовања

ПРОЦЕДУРЕ И ПОСТУПЦИ

Да би интервенција у заштити ученика била планирана и спроведена на најбољи начин, следећи критеријуми ће се узети у обзир:

- да ли се насиље ДЕШАВА или постоји СУМЊА на насиље;
- ГДЕ се одвија – унутар или ван школе;
- КО су учесници/актери насиља, злостављања и занемаривања;
- ОБЛИК и ИНТЕНЗИТЕТ насиља, злостављања и занемаривања;

На основу ових критеријума израђује се ПРОЦЕНА НИВОА РИЗИКА ЗА БЕЗБЕДНОСТ ученика и ПОСТУПЦИ И ПРОЦЕДУРЕ

У складу са проценом степена ризика и законском регулативом доноси се одлука о

Начину реаговања:

-предмет се решава у ШКОЛИ

-предмет решава ШКОЛА У САРАДЊИ СА др., РЕЛЕВАНТНИМ установама и службама

-предмет се ПРОСЛЕЂУЈЕ НАДЛЕЖНИМ службама

КОРАЦИ У ИНТЕРВЕНЦИЈИ

(обавезујући су)

Предузимају се у следећим ситуацијама:

1.У случајевима насиља или сумње да се насиље дешава међу ученицима

2.У случајевима када је ученик изложен насиљу или постоји сумња да је ученик изложен насиљу од стране одрасле особе запослене школе

3.У случајевима када је ученик изложен насиљу или за то постоји сумња, од стране одрасле особе која није запослена у школи.

1. Сазнање о насиљу / откривање

То се дешава на два начина:

- уочавањем или добијањем информације да је насиље у току
- сумња да се насиље дешава на основу:
  - препознавање спољашњих знакова или специфичних понашања ученика и породице
  - провером -директно (од самог ученика)
  - индиректно (од трећег лица, вршњака, родитеља, старатеља)

2. Прекидање , заустављање насиља

Свака одрасла особа која има сазнања о насиљу (дежурни наставник, одељењски старешина, предметни наставник, психолог, педагог, асистенти директор, остали запослени у школи) у обавези је да реагује тако што ће прекинути насиље или позвати помоћ, ако процени да не може сам да прекине насиље.

3. Смиривање ситуације

Обезбеђивање сигурности ученика, раздвајање, разговор са актерима, посредовање у сукобу. (психолог, педагог, помоћници директора, дежурни наставници, чланови тима, одељенски старешина)

4. Консултације

Спроведе се одмах по појави сумње и/или по добијању обавештења о насиљу. Изводе се у оквиру установе са:

- психологом
- педагогом
- помоћником директора
- директором
- члановима тима
- дежурни наставником
- другим наставницима
- службама ван школе

Консултације треба да:

- дају детаљан, објективан опис насиља, без процена и тумачења, водећи рачуна о приватности ученика и других учесника насиља

- одреде улоге, задатке и одговорности у школи
- идентификују улогу, задатке и професионалну одговорност других учесника/стручњака
- донети одлуку о начину реаговања и праћења

5. Предузимање акције

Након откривања насиља и консултација са релевантним стручњацима и/или институцијама :

- предузимање потребних мера на нивоу школе
- договор о заштитним мерама за ученике (психолог, педагог, помоћник директора, одељенски штарешина , чланови тима)
- организовање посебних програма оснаживања за конструктивно поступање у ситуацијама насиља (психолог, педагог, асистенти ,директор, шеф одељења)
- обавештавање родитеља или лица од поверења у случајевима сумње насиља у породици (директор, помоћник директора, психолог, педагог)
- предузимање законских мера (директор)

по потреби укључивање надлежних служби у року од три дана од догађаја насиља

- Здравствене установе
- Полиција
- Центар за социјални рад

За подношење пријаве надлежној служби одговоран је директор школе. Пријава се подноси у усменој и писаној форми. Пријава садржи податке о ученику и породици који се у том тренутку познати и разлоге за упућивање.

Пре пријаве потребно је обавити интервју са родитељима, осим ако се током консултација процени да ће тиме бити угрожена безбедност ученика.

6. Праћење ефеката предузетих мера

(психолог, педагог, разредни старешина, директор, помоћник директора)

ЕВИДЕНЦИЈА И ДОКУМЕНТАЦИЈА:

Евиденцију о свим случајевима насиља воде:

- дежурни ученици – у књизи дежурних ученика
- дежурни наставници – у књизи дежурних наставника

.разредне старешине (у посебној књизи према дефинисаном начину вођење евиденције) и о томе поднети извештај на крају школске године психолошко-педагошкој служби

- психолог и педагог (у посебној књизи, према дефинисаном начину вођење евиденције) и о томе поднети извештај на крају школске године директору и стручним органима школе и органима управљања

Документацију треба чувати на безбедном месту ради обезбеђења поверљивост података.

За информисање о обавезама и одговорностима проистеклим из Посебног протокола и Програма, као и њихово спровођење, у надлежности је директора школе.

Праћење примене Посебног протокола и Програма је у надлежности просветне инспекције и стручно-педагошког надзора.

Програм превенције других облика ризичног понашања (употреба алкохола, дувана, психоактивних супстанци, малолетничка деликвенција и сл) за школску 2022 / 2023

Програми превенције других облика ризичног понашања (употреба алкохола, дувана, психоактивних супстанци, малолетничка деликвенција сл) су сачињени на основу Упутства Министарства просвете, науке и технолошког развоја о поступању у случају сумње или сазнања о присуству и коришћењу дрога у образовно-васпитним установама број 119-01-396/2018-01.

Циљ примене Упутства је стварање бољих услова за несметан и квалитетан рад у образовно-васпитним установама, који ће обезбедити безбедан и здрав развој и учење младих, односно ученика.

Превентивне активности које ће бити реализоване током ове школске године

	Активности	Начин реализације	Носиоци
1.	Информисање запослених о обавези да реагују, начину реаговања и правилима понашања септембар--2022	На седницама Наставничког већа	Директор, помоћник директора
2.	Информисање ученика и родитеља о правима, обавезама и одговорностима, као и о правилима понашања Септембар 2022	Путем књиге обавештења, од разредних старешина, педагошко-психолошке службе, ангажовањем у ученичком парламенту, савету родитеља, родитељским састанцима као и на сајту школе).	Директор, помоћник директора, стручни сарадници, одељењске старешине
3.	Информисање ученика и родитеља о свим облицима дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, као и о мерама заштите. Септембар 2022	Часови одељењског старешине, родитељски састанци	Одељенске старешине
4.	Неговање атмосфере	На ЧОС-у, као и часовима грађанског	Предметни наставници

	<p>сарадње и толеранције, уважавања и конструктивне комуникације међу саговорницима.</p> <p>Током целе шк године</p>	<p>васпитања, филозофије, предмета Појединац, група, друштво, и др.</p>	
5.	<p>Упознање ученика са техникама конструктивног реаговања на насиље</p> <p>По неколико часова у сваком полугодишту</p>	<p>На ЧОС-у</p>	<p>одељенски старешина, педагог и психолог</p>
6.	<p>Усмеравање велике енергије и унтересовања ученика у позитивне токове.</p> <p>Током школске године</p>	<p>ваннаставне активности (музички клуб, драмски клуб, литерарна секција, новинарска секција, шаховски клуб, хор, настава страних језика и сл.)</p>	<p>Предметни наставници</p>
7.	<p>Обезбеђење фирме "Сфинга – про", као и стално дежурство професора и ученика.</p> <p>Током школске године</p>	<p>На улазу у Школу, у просторији дежурних ученика седе дежурни ученици и евидентирају посете. Обезбеђење и дежурни наставници контролишу безбедност испред зграде, зграду и двориште</p>	<p>Директор, наставници, дежурни ученици и фирма</p>
8.	<p>Стална сарадња са школском управом, Градом, Домом здравља, Центром за социјални рад, МУП</p> <p>Током школске године</p>	<p>Писмена преписка, преписка електронском поштом, телефонски разговори, састанци</p>	<p>Директор, наставници, стручни сарадници</p>
9.	<p>Организовање предавања за ученике из области превенције свих облика дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, као и едукација у циљу</p>	<p>ЧОС</p>	<p>Представници МУП-а и стручњаци из различитих институција (ДЗ Панчево, Црвени крст, невладине организације, итд)</p>

<p>спречавања свих облика болести зависности (алкохолизам, наркоманија) и облика ризичног понашања (малолетничка деликвенција).</p> <p>Током школске године</p>		
--	--	--

Програм превенције дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности

Овај програм сачињен је на основу Закона о основама система образовања и васпитања („Сл. гласник РС“ бр.87/2017, 27/2018 – др. закон и 10/2019), Закона о забрани дискриминације („Сл. гласник РС“ 22/2009), Закона о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом („Сл. гласник РС“ 33/2006 и 13/2016), Правилника о ближим критеријумима за препознавање облика дискриминације од стране запосленог, детета или трећег лица у установи образовања или васпитања („Сл. гласник РС“ 22/2016), Правилника о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности (“Службени гласник РС”, број 65/2018), Протокола поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање и Посебног протокола за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно – васпитним установама. Овим програмом се одређује поступак у ситуацијама сумње или дешавања дискриминације, насиља, злостављања или занемаривања и пружа оквир за превентивне активности ради унапређења стандарда за заштиту ученика. Школа је дужна да обезбеди услове за несметани развој ученика, заштиту од свих облика дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања и рад са ученицима учесницима насиља.

Дискриминација – понашање којим се на посредан/непосредан, отворен/прикривен начин неоправдано прави разлика или неједнако поступа/пропушта чињење (искључивање, ограничавање или давање првенства) у односу на лице/групе лица, чланове њихових породица, њима блиска лица, које се заснива на (раси, полу, здравственом стању, социјалном пореклу..) и другим личним својствима.

Извршилац дискриминације је лице – учесник у образовању, запослени, родитељ или треће лице, као и установа, њени органи и тела који својим чињењем или пропуштањем чињења врше дискриминацију у процесу образовања и васпитања или у вези са њим, у свим релацијама.

Дискриминисано лице је лице – учесник у образовању, запослени, родитељ и треће лице, група – учесника у образовању, запослених, родитеља и трећих лица, чланови органа и тела установе који су претрпели дискриминацију у процесу образовања и васпитања или у вези са њим.

Насилно понашање није у сваком случају дискриминаторно, али свако дискриминаторно јесте насилно.

Примери појединих типичних ситуација дискриминаторног понашања учесника у

образовању су:

- излагање подсмеху учесника у образовању по основу његове националности;
- омаловажавање учесника у образовању или групе по основу њиховог личног својства;
- имитирање хода, говора, изгледа или било какво друго излагање подсмеху учесника у образовању са сметњама у развоју или инвалидитетом;
- ословљавање погрдним називима учесника у образовању или групе, запосленог или родитеља – припадника одређене групе;
- изражавање стереотипа и предрасуда о припадницима одређене групе;
- причање увредљивих и понижавајућих шала и вицева о припадницима одређене групе;
- промовисање родних стереотипа у вези са очекивањима, успесима и достигнућима девојчица и дечака;
- певање увредљивих и понижавајућих песама о припадницима одређене групе;
- слање увредљивих и понижавајућих порука одређеном лицу или групи лица путем СМС-а, ММС-а или друштвених мрежа;

- вербално привилеговање припадника већинске групе лица неоправданим и прекомерним похвалама;

- неоправдано вербално умањивање или снижавање доприноса и успеха припадника мањинске групе;

- игнорисање и избегавање контаката са учесником образовања због његовог личног својства;

- одбијање да седи у клупи са другим учесником образовања због његовог личног својства;

- омаловажавање родитеља ученика по основу личног својства...

Приликом процене ризика од дискриминаторног понашања учесника у образовању у обзир се узима следеће:

1) узраст учесника у образовању;

2) интензитет, трајање и учесталост дискриминаторног понашања;

3)

облик и начин дискриминаторног понашања - узнемиравање и понижавајуће поступање;

4)

последица дискриминаторног понашања.

Превентивне и интервентне активности су идентичне онима код Програма заштите од насиља, злостављања и занемаривања, стога неће бити понављане.

Раду Тима у питањима **заштите од трговине људима, заштите у кризним ситуацијама заштите од дигиталног насиља**, треба да присуствују ученици, као представници Ученичког парламента, без права одлучивања, а све то у складу са чл. 66. став 17. Закона о основама система образовања и васпитања

Део Тима који у оквиру Тима за заштиту од насиља, злостављања и занемаривања решава питања горе наведених посебних врста насиља (заштите трговине људима, заштите у кризним ситуацијама заштите од дигиталног насиља, директор именује решењем.

Техничке послове за овај Тим координира психолог Школе

1.	<p>Обележавање значајних датума – нпр. Дана борбе против трговине људима (18.октобар), Међународни дан толеранције (16. новембар), Дан људских права (10. децембар), итд. (<u>уколико епидемиолошка ситуација буде дозвољавала</u>)</p> <p>Прво полугодиште</p>	израдом плаката, кроз вршњачку едукацију, предавања, трибине	Наставници, представници Црвеног крста, невладиних организација
2.	<p>Стручно усавршавање запослених у овим областима (у складу са финансијским могућностима школе)</p> <p>Током школске године</p>	Акредитовани семинари МПНТР	Директор, педагог, психолог
3.	<p>Одржавање тематских родитељских састанака, посвећених едукацији из области заштите од насиља и начинима превазилажења конфликтних ситуација (у зависности од тренутне епидемиолошке ситуације)</p> <p>Током школске године</p>	Родитељски састанци	Представници МУП-а и стручњаци из различитих институција (ДЗ Панчево, Црвени крст, невладине организације, итд)
4.	<p>Тематско организовање посета позоришним представама, пројекцијама филмова и изложбама(у зависности од тренутне епидемиолошке ситуације).</p> <p>Током школске године</p>	Посете позориштима, биоскопима, музејима	Наставници српског језика, ликовне културе, итд.

5.	<p>Учествовање на разним конкурсима који афирмишу мултикултурализам, поштовање традиције и различитости(у зависности од тренутне епидемиолошке ситуације).</p> <p>Током школске године</p>	Израда радова, есеја, итд.	Наставници српског језика, ликовне културе, итд.
7.	<p>Организовање хуманитарних акција (добровољно давање крви, помоћ у одећи социјално угроженим категоријама, хуманитарне журке и сл.) (у зависности од тренутне епидемиолошке ситуације)</p> <p>Током школске године</p>	Анимирањем што већег броја ученика да енергију усмере у хуманитарне активности	Помоћник директора, наставници, тим који је задужен за ове организације
	.		
8.	<p>Изналажење могућности да се одређено време на часу посвете обради посебних тема у оквиру <u>редовне наставе</u> и то:</p> <p>- На часовима српског језика и књижевности: обрада различитих текстова и књижевних дела на којима се може анализирати узрок и последица различитих видова насиља, уочавање односа моћи, сагледавање последица злоупотребе, замишљање могућих другачијих исхода.</p> <p>-На верској настави: развијање толеранције, прихватање различитости,</p>	Приликом обраде одређене наставне области, повезивање исте са одређеним људским вредностима и истицање значаја неговања наведених вредности значајних за заштиту од насиља	Предметни наставници

<p>различитих вера, обичаја.</p> <ul style="list-style-type: none"> - На часовима географије: прихватање и уважавање различитости учењем о различитим културама и обичајима. - На часовима историје: развијање осећања сопственог идентитета, саосећања и бриге за друге анализом историј-ских догађаја, различитим виђењем истог догађаја, дебатовањем. - На часовима биологије: стицањем знања о психо-активним супстанцама које изазивају болести зависности, њиховим утицајима на организам и социјалне односе појединца, на формирању и развијању ставова, вештина и знања која ће бити препрека негативном утицају вршњака у погледу коришћења ових супстанци. Развијање еколошке свести, изучавање техника указивања прве помоћи. - На часовима филозофије: врсте ауторитета и однос према ауторитетима, друштво ауторитета и заједница знања, односи у групи и управљање групом. - На часовима психологије		
--	--	--

	<p>разговори о различитостима, предрасудама и стереотипном мишљењу, изазовима адолесцентне кризе, управљању понашањем, вештини комуникације, вршњачке и партнерске комуникације, вештине саосећајног и активног слушања.</p> <p>- и др.</p> <p>Током школске године</p>		
--	--	--	--

